

Giro d'Italia

Een kortverhaal over **Alfonsina Strada**, feministe op twee wielen

“Ze noemden mij de duivel met rokje”

In ‘Bezemwagen’ lees je telkens een eigenzinnig kortverhaal. Deze keer: het fietsleven van Alfonsina Strada, de enige vrouw die ooit deelnam aan de Ronde van Italië voor mannen. Alfonsina Strada woont samen met Fausto Coppi, Jacques Anquetil en Frank Vandenbroucke in de wielershemel en kijkt met de nodige verbazing en relativering naar het verleden en naar ‘beneden’.

› TEKST **JOOST HOUTMAN**
› ILLUSTRATIE **BART VANTIEGHEM**

Arm, straatarm waren we. Dan begint een mens te dromen van een beter leven. Dan wil een mens vluchten. In 1891 werd ik geboren als Alfonsina Morini. We waren thuis met acht kinderen. Mijn ouders waren arme *contadini*, boeren, uit Castelfranco Emilia, maar het waren goede mensen. Zonder het te beseffen gaf *papà* op een dag – ik was tien en het moet een zondag geweest zijn – mij de sleutel tot een beter leven. Hij gaf me een stokoude fiets die hij in ruil voor een paar kippen en haantjes van een dokter had gekregen. Maar een meisje op de fiets? In het streng katholieke Italië? Was dat wel zo’n goed idee in die tijd?

Ik kroop op *la bici*. Met mijn tenen kon ik net bij de trap-pers. Binnen de kortste keren fietste ik sneller dan alle jongens van het dorp. *Il diavolo in gonnella*, de duivel met rokje, zo noemden ze me al snel. Als men in Italië kwaad is op een vrouw, valt alle vleierij snel weg. Ik geef het toe, ik zat dan ook heelder dagen op de fiets en dat kon voor een vrouw niet. Een schuddend achterwerk? God verhoede. Wist je dat in 1900 een zadel nog een instrument voor onanismo werd genoemd? Ik deed niets anders dan fietsen, hoe hard iedereen ook zijn best deed om me weer naar het ‘rechte pad’ te leiden.

“Och, het zal wel overgaan als ze trouwt”, zei *papà* dan minzaam. “Dan zal dat mannengedoe wel snel overwaaien.” Ik trouwde met Luigi Strada in 1915. Luigi was opvallend modern voor zijn tijd. Hij zette mij op weg – zijn naam, *strada*, alle eer aandoend – om verder te blijven fietsen. Op

onze trouwdag gaf hij me een nieuwe fiets. Hij wist hoe belangrijk fietsen voor me was. Een *ménage à trois* dat hij wel wist te appreciëren. Hij werd mijn coach. In 1946 ontviel hij me plots.

Ik zat aan het zadel vastgeroest. Terwijl mij vriendinnen thuis pasta draaiden, sjeesde ik de *Madonna del Ghisallo* af. Fietsen was voor mij een recht. In 1917 stond ik trappelend van ongeduld aan de start van de Ronde van Lombardije. Ik werd 29ste en laatste, met een achterstand van ruim anderhalf uur op winnaar Philippe Thys. Een jaar later werd ik 21ste en hield zo een man achter mij. En het werd alleen maar beter. Tsaar Nicolaas applaudiseerde zelfs voor mij in Sint-Petersburg! Zesendertig wedstrijden – *trenta seil!* – had ik gewonnen toen ik in 1924 uitgenodigd werd door Emilio Colombo, directeur van *La Gazzetta dello Sport*, om mee te doen aan de Giro d’Italia.

Of dat omwille van zijn vrouwvriendelijkheid was? *Si non è vero...* Feit is dat de grote ploegen van de fietsenconstructeurs allemaal geweigerd waren omdat ze startgeld eisten. Wie er dan wel meedeed? De *isolati*, de onafhankelijken, die op eigen kosten deelnamen. Maar dat genereert niet zoveel media-aandacht... een vrouw wel. En voor mij was het een eer. Als vrouw mijn mannetje staan. Maar de journalisten wisten er zich geen raad mee. In de *Gazzetta dello Sport* werd ik, rugnummer 72, nog gepresenteerd als Alfonsin Strada. Had Colombo het niet goed doorgegeven? Of vreesde hij dat zijn stunt a priori tegengewerkt ging worden? Andere kranten veranderden, in de veronderstelling dat het om een drukfout ging, mijn naam in Alfonsino.

Twaalf ritten over een afstand van 3.613 km. Zeven etappes lukte me wonderwel goed, gedreven als ik was. Af en toe eindigde ik zelfs voor een paar mannen! 43ste op ruim 17 uur van de leider stond ik toen. De achtste rit ging van L’Aquila naar Perugia. *Porca miseria*, ik heb zelfs mijn stuur moeten vervangen door een bezemsteel, zoveel pech had ik die dag. Ik geraakte er uiteindelijk, maar wel buiten tijd. Colombo besloot dat ik verder mocht rijden, maar dat ik niet meer in het klassement ging opgenomen worden. Hij dacht aan de verkoop van zijn krant en ik mocht op zijn kosten verder. Ik was hem blijkbaar *mucchio soldi* waard. Zo fietste ik vol blauwe plekken en graatmager... en huilend van emotie op 1 juni 1924 over de meet, 20 uur na de leider. Van de oorspronkelijke 90 renners haalden 33 mannen de eindmeet... en ik. Dat legde me geen windeieren. >

Eindwinnaar Guiseppe Enrici kon er niet mee lachen dat ik uiteindelijk meer geld bijeen had gehaald als hij.

Dan weet een mens hoe het gaat. *Invidia*, jaloezie. Ik wilde wel meedoen in 1925, maar mocht niet meer. Ik eiste immers te veel aandacht op. 'Vrouwelijke acrobatiek dient streng bestraft te worden', kopte een krant. De kleur van de leiderstrui doet anders vermoeden maar buiten mijn passage is de Giro altijd een regelrechte mannenkoers gebleven. Ik ben ondertussen al een goeie 50 jaar inwoner van de *santo cielo*. Op groot scherm volgen we hier de koers, maar vrouwen op een koersfiets? Dat krijg je hier niet makkelijk te zien. Gerrie Kneteman wees me enkele jaren geleden op Leontien Van Moorsel en ja hoor, die kon er wat van. En wereldberoemd in Nederland, naar het schijnt. Frank Vandembroucke legde me in vloeiend Italiaans uit dat je tegenwoordig ook een Ronde van Vlaanderen voor vrouwen hebt, dit jaar gewonnen door Grace Verbeke. Wat een voornaam. Op de welkomstreceptie voor Franco Ballerini stak ik hier weer eens een pleidooi af voor het vrouwenwielrennen. Candido Cannavo, de legendarische hoofdredacteur van *La Gazzetta dello Sport*, sprak kortdaat: "Maar Alfonsina, al in 1988 organiseerden we de eerste Giro voor vrouwen!" Dat is dan toch wel 64 jaar na mijn Giro-avontuur en 30 jaar na mijn dood! En ik heb het niet eens op televisie gezien! Dus bestaat het niet. Voor mijn eigen Giro-centenario wil ik toch meer media-aandacht voor het vrouwenwielrennen, nog veertien jaar te gaan... anders verander ik echt in een *diavolo in gonella*.

Wie is Alfonsina Strada?

Alfonsina Strada (geboren als Alfonsina Morini, 1891-1959) is de enige wielrenster die ooit een grote ronde mee- en uitreed in het mannelijke peloton. In 1924 reed ze de Giro d'Italia en eindigde... als laatste. Haar deelname zorgde voor de nodige controverse, wat organisator La Gazzetta dello Sport natuurlijk goed uitkwam. U weet wel, wielrennen en marketing zijn altijd al twee handen op één buik geweest. Pas verscheen bij uitgeverij In Altre Parole 'Het roerige leven van Alfonsina Strada'. (Met dank ook aan An Olaerts)

HET BOEK Lees over Alfonsina's roerige leven

Het volledige verhaal van Alfonsina Strada lees je in 'Het roerige leven van Alfonsina Strada'. In dit boek van gelauwerd wieljournalist Paolo Facchinetti, wordt verteld hoe het deze dappere vrouw, die al snel de grote publieksliefeling werd, in de Giro is vergaan. Een boek vol liefde en bezetenheid. *A must read!* (JH)

Paolo FACCINETTI, 'Het roerige leven van Alfonsina Strada' - vertaald door Yond Boeke en Patty Krone - In Altre Parole, 2010, 128 blz., 12 euro (exclusief 3,08 euro verzendkosten naar België). Te bestellen via www.inaltreparole.nl

Premiere in België.
Postuuronderzoek met **CYFAC POSTURAL SYSTEM**
(Route-VTT-Randonneurs).
Erkend verdeler **PASSONI** en **CYFAC EXPERT**.

ciclissimo

De passie voor de fiets op maat

Hertogstraat 24. 1150 Brussel - Tel. 0486 35 25 73
info@ciclissimo.be - www.ciclissimo.be